

Reserapport
Tyskland - Helgoland

8 - 10 juni 2012

Reserapport av Anders Dahl och Göran Lenz

Inledning

En artikel av Daniel Stenberg i nättidningen Naturfotomagasin.se väckte intresset för denna tyska ö med fågelklippor som hyser stora mängder med häckande havsfågel. Inte minst verkade möjligheterna för fågelfotografering var utmärkta. Avståndet dit är högst rimligt speciellt för oss som bor i södra Sverige.

Förhoppningarna inför resan var naturligtvis att på nära håll få uppleva fågellivet på klipporna, en miljö som vi inte har tillgång till hemmavid. Men det var också klart att ön kunde bjuda på mycket mer med dess olika typer av lokaler som kan attrahera olika fågelarter.

Under veckorna fram till avresan följde vi rapporterna på oag-helgoland.de och det gav förhoppningar att kunna se en hel del arter.

Visserligen var det inte högsäsong för rariteter, men det var inte heller det vi i första hand siktede på.

Deltagare

Anders Dahl, Arlöv

dahl_anders@hotmail.com

Göran Lenz, Lund

goran.lenz@apb.se

Tretåig mås, stormfågel, havssula och sillgrissla är karaktärarterna på Helgoland. Foto: Göran Lenz och Anders Dahl

Fakta och historia om Helgoland

Helgoland består av två öar. Dels den befolkade huvudön, Hauptinsel, med en yta på 1,0 km² och öster om denna Düne som är 0,7 km², som inte har någon bofast befolkning.

Klippan Lange Anna. Foto Göran Lenz

Taxfree

Helgoland är en del av Tyskland, men är dock inte en del i EU. Detta innebär att man måste betala både tull och moms för varor som importeras från Helgoland till EU, förutom små mängder för privat bruk som i gengäld kan köpas taxfree.

Historia

Fram till 1720 var öarna sammanbundna, men denna naturliga förbindelse förstördes i en storm. Helgolands högsta punkt finns på huvudön och är belägen 61 meter över havet. Helgoland tillhörde Danmark under 100 år

1714-1814. Britterna ockuperade ön 1807 och gjorde det till en koloni. Vid freden i Kiel 1814 förblev Helgoland brittiskt. Vid Helgoland-Zanzibar-fördraget 1890 bytte Storbritannien Helgoland mot tyska områden i Afrika.

Ett flertal slag har ägt rum vid Helgoland. Danskarna utkämpade ett sjöslag utanför öarna 1864. Under första världskriget utspelades sjöslag mellan 1914 och 1917 och då var ön evakuerad. Året efter 1918 kunde helgoländarna återvända.

Under andra världskriget slutskede bombades ön hårt av britterna och var obeboelig. Efter kriget använde britterna ön för militära övningar. Efter flera år av politiska initiativ och aktioner lämnade britterna tillbaka öarna till dåvarande Västtyskland den 1 mars 1952.

Övrigt

Idag är öarna ett populärt turistmål med lockande stränder och badliv, men även seglare lockas av att lägga till i någon av hamnarna på öarna.

Ingen bensindriven trafik förekommer på ön. Enda undantaget är den lokala ambulansen och en lyftkran.

Flagga

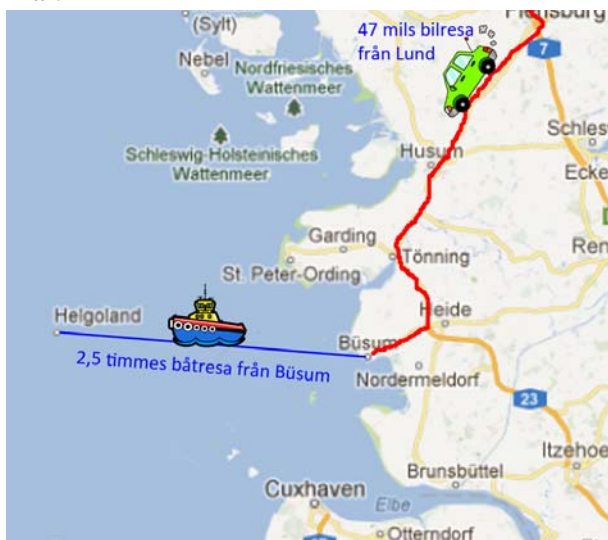
Helgoland har en egen flagga. Den vita färgen symboliserar stränderna, den röda klipporna och den gröna ängsmarkerna.

Helgolands flagga. Foto: Göran Lenz

Resrutt

Vi tog oss med bil från Lund via Öresundsbron till Danmark. Där körde vi genom Själland över Stora Bältbron, över Fyn, till Jylland och slutligen över den tyska gränsen. Eftersom båten gick 09:30 från Büsum fick det bli en väldigt tidig avfärd för att ha lite marginal till avgången. Därför startade resan redan kl 03:00. Väl framme i Büsum hade vi lagt cirka 47 mil bakom oss och det tog ungefär fem timmar.

Helgoland ligger sju mil från det tyska fastlandet.

Intill kajplatsen för färjan i Büsum fanns det parkering för bilen (5 euro per dygn). Överfarten tog två och en halv timme. Färjan stannade dock en bit utanför hamnen och sista biten fick man åka i en mindre båt.

Färjebolag

Det finns flera alternativ att ta sig ut till Helgoland med färja. Vi valde att ta båten från Büsum och bokade biljetten genom www.cassen-eils.de. Samma bolag har även avgångar från Cuxhaven, Bremerhaven och Wilhelmshaven.

En annan operatör är Helgoline, www.helgoline.de, som har avgångar från Cuxhaven, Hamburg och Wedel.

Boende

Vi bokade boende genom turistsidan www.helgoland.de, där vi hittade ett billigt boende med ett lägenhetsrum med toalett och dusch i korridoren. Eftersom ön drar till sig mycket turister för bad och taxfree-shopping finns det många olika alternativ att välja på, allt från billigare enklare boende till högklassiga hotell.

Båten Funny Girl som tog oss ut till Helgoland från Büsum.

Fågelskådning på Helgoland

Ön besöks av både fågelskådare och fågelfotografer året om. Under våren domineras klipborna på ön av häckande havssulor, tretåig mås, stormfågel och sillgrisslor.

Under vissa delar av året passerar många sträckande fåglar ön och de rastar gärna där. Då kan en hel del rariteter hittas på ön och det har registrerats över 400 arter här genom åren.

*De röda klipporna hyser mängder av havsfåglar.
Foto:Göran Lenz*

På Helgolands Ornitologiska förenings (Ornitologische Arbeitsgemeinschaft Helgoland) hemsida www.oag-helgoland.de finns en hel del matnyttig information kring Helgolands fågelliv.

Karta

Ön är inte så stor men det finns en hel del olika lokaler att besöka. Nedan finns de viktigaste markerade

1. Nordvästra piren och Lange Anna
2. Lummenfelsen
3. Kurpark och norra stranden
4. Oberland
5. Oberlandsbyn
6. Grosse Treppe
7. Mittelland
8. Unterlandsbyn
9. Kringel

Dagbok - Fredag 8 juni

Under körningen genom Danmark var det väldigt grått på himlen och det regnade en hel del. Det började dock ljusna när vi närmade oss Büsum och väl fram i hamnen tittade solen fram. Vi hade ganska god marginal till båten skulle gå så vi hann med att handla lite. På parkeringen vid affären fick vi syn på en svart rödstjärt. I hamnen syntes naturligtvis en del fåglar och det dominerades av skrattmåsar, gråtrut och fisktärnor.

Blöt ankomst

Från båten syntes ett flertal havsfåglar och mest intressant var några dvärgmåsar. När vi närmade oss Helgoland syntes de första sillgrisslorna och även några havssulor. När vi klev över i de mindre båtarna för att ta oss i land började de regna lätt, men vi hade knappt hunnit ge oss iväg förrän himlen öppnade sig. Dyblöta kom vi i land och bara någon minut senare upphörde regnet igen.

Efter lite lunch och en stunds vila begav vi oss upp på Oberland. Vi följde den västra kanten och såg stormfågel, tretåig mås, sillgrisslor, havssulor och några svartkråkor. Ett nytt regnväder drog in så vi fick bege oss tillbaka till Oberlandsbyn för att hitta en plats att ta skydd för regnet, där vi också passade på att torka av linserna.

Lummenfelsen

En timme senare var det uppehåll igen och det blev en fantastiskt fin kväll. Vi tog oss upp på Oberland igen och denna gång kom vi fram till den mest kända utsiktspunkten, Lummenfelsen. Här stannade vi resten av kvällen och utnyttjade möjligheterna till fina flygbilder och närbilder på i första hand havssulorna. Bland alla sillgrisslorna lyckades Anders även få syn på ett par tordmular.

Mängder med havssulor fanns på och runt klipporna, speciellt vid Lummenfelsen. Foto: Anders Dahl

Dagbok - Lördag 9 juni

En kompakt grå himmel och hård vind mötte oss på lördagsmorgonen. Vi började med en runda i Kurpark, men vinden gjorde att alla småfåglar satt långt in i buskarna. Vi hörde dock rosenfink och fick några korta skymtar av den. Lite uppgivet tog vi en paus med en riktigt god frukost.

Slutligen visade rosenfinken upp sig vid Grosse Treppe. Foto Anders Dahl

Med nya krafter gav oss ner till den sydvästra strandpromenaden. På vägen dit fick vi åter korn på en rosenfink, men återigen hann vi bara se den flyktigt innan den drog iväg. När vi kom ner till havet var det en grupp silltrutar på en liten strandremsa. Bland dem fanns också en medelhavstut och även en ljusare silltrut. När vi gick längs den stenlagda strandpromenaden passerade havssulorna förbi över de kraftiga vågorna. Därefter fortsatte vi upp på Oberland, där vi hittade en bra utsiktspunkt för att ta flygbilder på sillgrisslorna.

Slutligen visade sig rosenfinken

Eftermiddagen började vi med att ta oss upp för Grosse Treppe, där vi kunde höra rosenfinken igen. Efter en stunds sökande fick vi syn på den. Samtidigt började en lundsångare höras och vi hade den i närheten av oss under en lång stund, men fick till slut ge upp. Efter en runda i Kurpark avslutade vi dagen uppe på Oberland runt Lummenfelsen. Där vi åter såg de dominerande arterna havssula, sillgrissla, tretåig mås och stormfågel.

I den kraftiga stormen flög havssulorna förbi över det höga vågorna i hög hastighet. Foto: Göran Lenz

Dagbok - Söndag 10 juni

Även söndagen började med en grå himmel, men det lättade under dagen. Vi började i Kurpark men utan större framgång. Anders såg en brandkronad kungsfågel som snabbt gömde sig i en buske. Vi hörde kärrensångare och såg några törnsångare. Därefter njöt vi av frukost på samma ställe som dagen före.

Lummenfelsen igen

Efter frukosten gick vi till Mittelland, men hörde bara en gransångare. Sedan tog vi åter oss upp på Oberland och koncentrerade oss på fåglarna på klipporna, så där spenderade vi de sista timmarna. Bland annat fick vi bevittna ett spektakulärt bråk mellan två tretåiga måsar. Därefter fick vi börja tänka på hemresan. Vi avslutade med lunch innan vi tog oss till hamnen. På båten passade vi på att vila upp oss inför bilfärden hem.

Med väldigt god uppmärksamhet lyckades Anders hitta två tordmular på klipporna bland mängder av sillgrisslor. Foto: Göran Lenz

Två tretåiga måsar hamnade i ett våldsamt bråk i flera minuter. Foto: Göran Lenz

Sammanfattning

Ön ger verkligen fina möjligheter för fågel-skådning. Framför allt uppe på klipporna på Oberland är förutsättningarna fantastiska med fina stenlagda gångar och ett antal avsatser med utsiktspunkter som gav fin översikt av klipporna. Det är ganska backigt på ön, men för den som vill spara lite krafter kan man använda hissen som går från Unterland upp till Oberlandsbyn.

Ön är verkligen värd att besöka inte minst för att kunna se några havsfågelarter på nära håll. Tyvärr gjorde blåsten att utdelning på låglandsdelarna inte blev speciellt bra för oss. På förhand hade vi tänkt ta båten över till Düne, men med tanke på hur öppet det är där gjorde blåsten att förutsättningarna var för dåliga, så vi avstod.

Vi var mycket nöjda med vårt besök på Helgoland även om vädret inte riktigt var på vår sida hela tiden. Det skulle vara intressant att åter-

komma vid ett annat tillfälle, kanske vid en annan årstid.

Bilder från vår resa

Vi har lagt ut bilder från vår resa på följande ställe på nätet.

Anders Dahl

<https://www.flickr.com/photos/103394363@N05/>

Göran Lenz

www.apb.se

Referenser

Nättidning om naturfotografering

www.naturfotomagasinet.se

Ornitologisk sida för Helgoland

www.oag-helgoland.de

Turistbyrå

www.helgoland.de

Färjelinjer

www.cassen-eils.de

www.helgoline.de

På väg in mot hamnen på Helgoland. De mindre båtarna i hamnen är på väg ut för att hämta upp passagerarna för ta dem den sista biten in till hamnen. Foto Anders Dahl

Artlista

Gravand

Common Shelduck (*Tadorna tadorna*)

På fredagen längs vägen till Büsum

Gräsand

Mallard (*Anas platyrhynchos*)

Flera platser runt Helgoland

Ejder

Common Eider (*Somateria mollissima*)

På fredagen under båtturen från Büsum och samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Stormfågel

Northern Fulmar (*Fulmarus glacialis*)

Samtliga dagar på Oberland främst runt Lummenfelsen

Foto: Anders Dahl

Havssula

Northern Gannet (*Sula bassana*)

Samtliga dagar på Oberland främst runt Lummenfelsen

Foto: Göran Lenz

Storskarv

Great Cormorant (*Phalacrocorax carbo*)

Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Toppskarv

European Shag (*Phalacrocorax aristotelis*)

På fredagen sågs en förbiflygande vid Lummenfelsen.

Lite osäkert om artbestämningen.

Tornfalk

Common Kestrel (*Falco tinnunculus*)

Samtliga dagar på Oberland

Strandskata

Eurasian Oystercatcher (*Haematopus ostralegus*)

På fredagen i Büsums hamn och samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Dvärgmås

Little Gull (*Hydrocoloeus minutus*)

På fredagen under båtturen från Büsum

Skrattmås

Common Black-headed Gull (*Larus ridibundus*)

På fredagen i Büsums hamn

Silltrut

Lesser Black-backed Gull (*Larus fuscus*)

Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Foto: Anders Dahl

Gråtrut

Herring Gull (*Larus argentatus*)

På fredagen i Büsums hamn och samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Foto: Anders Dahl

Medelhavstrut

Yellow-legged Gull (*Larus michahellis*)

På lördagen vid Kringel

Foto: Göran Lenz

Havstrut

Great Black-backed Gull (*Larus marinus*)

På fredagen i Büsums hamn och på Oberland

Tretåig mås

Black-legged Kittiwake (*Rissa tridactyla*)

Samtliga dagar på Oberland främst runt Lummenfelsen

Foto: Anders Dahl

Kentsk tärna

Sandwich Tern (*Sterna sandvicensis*)

På söndagen vid den norra stranden

Fisktärna

Common Tern (*Sterna hirundo*)

På fredagen i Büsums hamn och å söndagen vid den norra stranden

Sillgrissla

Common Guillemot (*Uria aalge*)

Samtliga dagar på Oberland främst runt Lummenfelsen

Foto Anders Dahl

Tordmule

Razorbill (*Alca torda*)

På fredagen vid Lummenfelsen

Tamduva

Feral Common Pigeon (*Columba livia* f. *domestica*)

Fredagen i Büsums hamn och samtliga dagar i Unterlandsbyn

Ringduva

Common Wood Pigeon (*Columba palumbus*)

Samtliga dagar i Unterlandsbyn

Turkduva

Eurasian Collared Dove (*Streptopelia decaocto*)

Samtliga dagar i Unterlandsbyn

Gök

Common Cuckoo (*Cuculus canorus*)

I Kurpark

Tornseglare

Common Swift (*Apus apus*)

På söndagen vid norra stranden

Ladusvala

Barn Swallow (*Hirundo rustica*)

På fredagen i Büsums hamn samt på norra stranden och på Oberland de övriga dagarna.

Hussvala

Common House Martin (*Delichon urbicum*)

Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Sädesärta

White Wagtail (*Motacilla alba*)

Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Gärdsmyg

Winter Wren (*Troglodytes troglodytes*)
I Kurpark

Svart rödstjärt

Black Redstart (*Phoenicurus ochruros*)
På fredagen i Büsums by

Stenskvätta

Northern Wheatear (*Oenanthe oenanthe*)
På Oberland

Koltrast

Common Blackbird (*Turdus merula*)
På fredagen i Büsums by och samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Kärrsångare

Marsh Warbler (*Acrocephalus palustris*)
Hördes i Kurpark under söndagen.

Törnsångare

Common Whitethroat (*Sylvia communis*)
På lör- och söndagen i Kurpark

Trädgårdssångare

Garden Warbler (*Sylvia borin*)
Sågs under lördagen vid Grosse Treppe

Svarthätta

Eurasian Blackcap (*Sylvia atricapilla*)
Sågs under lördagen vid Grosse Treppe

Lundsångare

Greenish Warbler (*Phylloscopus trochiloides*)
Hördes under en lång stund vid Grosse treppe, men vi lyckades inte få syn på den.

Gransångare

Common Chiffchaff (*Phylloscopus collybita*)
Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Lövsångare

Willow Warbler (*Phylloscopus trochilus*)
Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland bla på Grosse Treppe och i Kurpark

Brandkronad kungsfågel

Firecrest (*Regulus ignicapillus*)
På söndagen nedanför Grosse Treppe

Talgoxe

Great Tit (*Parus major*)
Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Skata

Eurasian Magpie (*Pica pica*)
Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Gråkråka

Hooded Crow (*Corvus cornix*)
På Oberland som eventuellt var en hybrid gråkråka/svartkråka

Svartkråka

Carrion Crow (*Corvus corone*)
Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Foto: Anders Dahl

Stare

Common Starling (*Sturnus vulgaris*)
Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Gråsparv

House Sparrow (*Passer domesticus*)
Samtliga dagar bl a Unterlandsbyn

Bofink

Common Chaffinch (*Fringilla coelebs*)
Samtliga dagar på flera platser runt Helgoland

Grönfink

European Greenfinch (*Carduelis chloris*)
På söndagen i Kurpark

Hämpling

Common Linnet (*Carduelis cannabina*)
På söndagen i Kurpark

Rosenfink

Common Rosefinch (*Carpodacus erythrinus*)
Hörde och sågs flyktigt under lördagen i Kurpark och vid Kringel. Senare på eftermiddagen sågs den vid Grosse Treppe.